

Zastupljenost i analiza zborske glazbe u prva tri razreda osnovne škole u području slušanja

Ahel, Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:518535>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2023-06-06**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

KATARINA AHEL

DIPLOMSKI RAD

**ZASTUPLJENOST I ANALIZA ZBORSKE
GLAZBE U PRVA TRI RAZREDA
OSNOVNE ŠKOLE U PODRUČJU
SLUŠANJA**

Petrinja, rujan 2020.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Petrinja)**

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Katarina Ahel

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: Zastupljenost i analiza zborske glazbe u prva
tri razreda u području slušanja**

MENTOR: dr. sc. Jelena Blašković, pred.

Petrinja, rujan 2020.

Sažetak

Područje slušanja jedno je od temeljnih oblika nastave Glazbene kulture. Također, ono je jedno od najmlađih nastavnih područja s kojima se učenici susreću. Slušanje razvija sposobnost slušne koncentracije, specifikacije sluha, analize odslušanog glazbenog djela i uspostavlja osnovne estetske kriterije vrjednovanja glazbe. Unutar područja slušanja pojavljuju se i djela zborske glazbe. Zborska je glazba namijenjena pjevanju zbora, uz instrumentalnu pratnju ili bez nje. Cilj rada bio je ispitati zastupljenost zborske glazbe u prva tri razreda osnovne škole u području slušanja s obzirom na količinu istih u udžbenicima, glazbeno razdoblje, vrstu skladbe, izvođački sastav, vrstu zbornih izvođača te prigodnost teksta. Za analizu su korišteni udžbenici *Razigrani zvuci*, *Glazbeni krug* i *Moja glazba*. Rezultati su pokazali kako je zborska glazba zastupljena približno jednom trećinom u odnosu na ukupan broj skladbi za slušanje. Također, prisutna je velika raznolikost u razdoblju nastanka skladbi, vrsti skladbe, izvođačkom sastavu te vrsti zbornih izvođača.

Ključne riječi: zborska skladba, glazbene sastavnice, analiza, udžbenici za Glazbenu kulturu, primarno obrazovanje, nastava Glazbene kulture

Representation and analysis of choral music in the first three grades of primary school in the field of listening

Summary

Listening is one of the basic forms of teaching Music. It is also one of the youngest teaching areas students encounter. Listening develops the ability of auditory concentrations, hearing specification, analysis of the listened musical work and establishes the basic aesthetic criteria of music evaluation. Within the listening area, works of choral music also appear. Choral music is music intended for choir singing, with or without instrumental accompaniment. The aim of the graduate thesis was to examine the representation of choral music in the first three grades of primary school in the field of listening with regard to the amount of the same in textbooks, musical period, type of composition, performing composition, type of choral performers and the appropriateness of the text. To analyze the used textbooks *Razigrani zvuci*, *Glazbeni krug* and *Moja glazba*. The results showed that choral music accounted for approximately a third of the total number of songs to be listen to. Also, there is a great diversity in the period of composition, type of composition, performing composition of the type of choral performers.

Key words: choral composition, musical components, analysis, Music textbooks, primary education, teaching Music

Sadržaj

1. Uvod.....	5
1.1. Slušanje glazbe	5
1.2. Vrste i podjela slušanja glazbe	7
1.3. Glazbene sastavnice slušanja.....	8
1.3.1. Metodički postupci određivanja glazbenih sastavnica.....	9
2. Zborska glazba	12
2.1. Razvoj zvorske glazbe kroz povijest	13
2.1.1. Višeglasje u prvobitnim zajednicama	13
2.1.2. Zborska glazba na starom Istoku.....	13
2.1.3. Zborska glazba u antičkoj Grčkoj i Rimu	14
2.1.4. Zborska glazba u srednjem vijeku.....	14
2.1.5. Zborska glazba u renesansi	15
2.1.6. Zborska glazba u baroku	15
2.1.7. Zborska glazba u klasicizmu.....	16
2.1.8. Zborska glazba u romantizmu	16
2.1.9. Zborska glazba u 20. stoljeću.....	17
2.2. Vrste pjevačkih zborova	17
3. Zastupljenost zvorske glazbe u <i>Kurikulumu nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Nastavnom planu i programu za osnovnu školu</i>	21
3.1. Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole.....	21
3.2. Nastavni plan i program za osnovnu školu.....	22
4. Zastupljenost zvorske glazbe u udžbenicima: primjeri za slušanje	24
4.1. Cilj analize udžbenika Glazbene kulture.....	24
4.2. Analiza podataka	25
4.3. Interpretacija rezultata	36

5.	Metodičko usvajanje zborskih skladbi u prva tri razreda osnovne škole.....	39
6.	Zaključak.....	43
7.	Literatura.....	45

1. Uvod

Zborska je glazba kao umjetnička forma sastavni dio nastavnog područja, odnosno domene slušanja glazbe kroz prva tri razreda osnovne škole. U radu se govori o tome što je uopće slušanje glazbe i kako ono utječe na učenika. Navode se i opisuju glazbeno-izražajne sastavnice te kako ih prepoznati i usvojiti. Također, prikazana je zborska glazba namijenjena slušanju u kontekstu *Kurikuluma nastavnog predmeta Glazbene kulture za osnovne škole* (2019) za prvi razred i *Nastavnog plana i programa za osnovnu školu* (2006) za predmet *Glazbena kultura* za drugi i treći razred. Iz *Kurikuluma nastavnog predmeta Glazbene kulture za osnovne škole* (2019) ispisane su domene te ishodišta domene A – *Slušanje i upoznavanje glazbe*. Iz *Nastavnog plana i programa* (2006) ispisana su nastavna područja, opisano je područje slušanja glazbe te su ispisane propisane zborske skladbe za drugi i treći razred. U istraživačkom dijelu rada, u udžbenicima Glazbene kulture (*Razigrani zvuci*, *Glazbeni krug* i *Moja glazba*) od prvog do trećeg razreda, analizirane su zborske skladbe predviđene za slušanje prema kategorijama: vrsti zborskih izvođača, tekstu i sastavnicama koje se analiziraju s učenicima primarnog odgoja i obrazovanja (ugodaj/karakter, tempo, dinamiku, tempo, izvođački sastav i glazbeni oblik).

1.1. Slušanje glazbe

Slušanje glazbe je aktivni psihički proces koji obuhvaća emocionalni doživljaj i misaonu aktivnost slušatelja (Požgaj, 1988). U nastavi Glazbene kulture, slušanje je poseban element kojega učitelj prati i vrednuje, a od učenika se traži aktivno slušanje određenog glazbenog djela kojim učenik razvija sposobnost doživljavanja i analiziranja skladbe. Slušanje i upoznavanje glazbe ima značajnu ulogu u nastavi Glazbene kulture. Cilj slušanja je estetsko odgajanje učenika te izgrađivanje kriterija za vrednovanje glazbe različitih stilova. U razrednoj nastavi postoje tri skupine skladbi za slušanje: vokalno-instrumentalne skladbe, instrumentalne skladbe i glazbene priče. Aktivnost slušanja odvija se u nekoliko faza: motivacija, najava skladbe, prvo slušanje u kojem učenik određuje ugodaj i izvođački sastav, drugo slušanje u kojem učenik određuje tempo, treće slušanje u kojem učenik određuje dinamiku, četvrto slušanje u kojem učenik određuje glazbeni oblik (od trećeg razreda) te u završnom dijelu sata

učenik ispunjava glazbeni listić ili izražava doživljaje skladbe likovnim izrazom, pokretom i sl. (Dobrota, 2012).

U Hrvatskoj se slušanje glazbe u nastavnim planovima i programima prvi puta javlja 1950. godine. S obzirom na stanje opremljenosti škola potrebnom tehničkom opremom, slušanje glazbe je u školi tada moglo biti samo preporuka. To vrijedi i za nastavne programe iz 1954., 1958., 1960. i 1964. godine. Pozitivan se pomak u odnosu na slušanje glazbe dogodio programom iz 1972. Tu se slušanje javlja pod nazivom „Poznavanje glazbene literature“ te se navodi popis skladbi i ilustrativnih glazbenih primjera za upoznavanje glazbala, glazbenih oblika, izražajnih elemenata glazbe i dr. Nastavnim planom i programom iz 1984. godine pridaje se još veći značaj slušanju glazbe – proširuje se popis skladbi te se ističe da slušanje glazbe treba biti u funkciji razvijanja glazbenog ukusa učenika (Šulentić Begić, 2010).

Slušanje glazbe je svoju punu afirmaciju doživjelo u *Nastavnom planu i programu* (2006) kad je, u okviru HNOS-a, u otvorenom modelu glazbene nastave, pretvoreno u jedino obvezno glazbeno nastavno područje (za razliku od ostalih koja nastavnik može slobodno birati). U nastavnoj praksi, to je područje još uvijek zapostavljeno, unatoč činjenici da je učenicima najdraže i najlakše. Uz slušanje glazbe ide i upoznavanje muzikoloških sadržaja. Takvi su se sadržaji najčešće, sve do najnovijeg vremena, pojavljivali kao povijest glazbe – uglavnom kao predavanja praćena zvučnim primjerima samo onoliko koliko je učitelj sam mogao odsvirati na klaviru. U novijim nastavnim programima, muzikološki se sadržaji konkretno navode kao: glazbeni oblici, narodna glazba, vokalna glazba, glazbene vrste i sl. (Rojko, 2012).

Campbell (2005) smatra da je slušanje glazbe „srce i duša glazbenog obrazovanja“. Pedagogija slušanja ima više aspekata te svi ti aspekti zahtijevaju veliku učiteljevu angažiranost. Analitičko slušanje zahtijeva da učitelj bude dobro upoznat s glazbenim sadržajem skladbe. Tijekom slušanja učenike treba pitanjima i gestama poticati na slušanje. Analitičko slušanje dovest će do dubljeg razumijevanja i upoznavanja glazbe.

McAnally (2007) ističe da učenike treba motivirati za slušanje skladbe pomoću zadataka koji se odnose na uočavanje glazbenih sastavnica. Učenici tijekom slušanja mogu pratiti glazbeni oblik skladbe pomoću grafičkog prikaza. Slušanje treba biti vođeno (bilo da ga vodi učitelj ili spretan učenik) dok učenici uočavaju teme, izvodački

sastav, broje koliko se puta javlja tema skladbe koju su ranije usvojili i sl. Sims (1990) navodi smjernice koje bi učiteljima trebale omogućiti bolju motivaciju učenika za slušanje glazbe – on smatra da učitelj mora aktivno slušati glazbu zajedno s učenicima, to jest, da tijekom slušanja ne smije raditi nešto drugo jer tako vlastitim primjerom pokazuje učenicima kako se sluša glazba. Učiteljev je kontakt s učenicima tijekom slušanja glazbe presudan za održavanje pažnje. Tijekom slušanja učitelj ne smije davati glasne upute, već samo neverbalne geste – ako se s učenicima razgovara tijekom slušanja, ne uči ih se kako se doista sluša glazba te kako se treba ponašati na koncertima. Sims (1990) također ističe da glazbu u razredu treba reproducirati pomoću kvalitetnih uređaja, jer u protivnom učenici neće uspjeti doživjeti ljepotu glazbe. Važan je i odabir skladbi, a njihovu duljinu treba prilagoditi dobi učenika. Učenicima mlađe dobi treba reproducirati skladbe kraćeg trajanja te s njima postepeno slušati sve dulje skladbe. Šulentić Begić (2010) kao zadatak slušanja glazbe navodi razvoj glazbenog ukusa, upoznavanje konkretnih glazbenih djela i odlomaka te ističe da se skladbe upoznaju pomoću aktivnog slušanja postupkom uočavanja glazbenih sastavnica.

Woody (2004) ističe da od učenika mlađe dobi ne treba očekivati da tijekom aktivnosti slušanja nepomično sjede, već da im treba omogućiti kretanje uz glazbu, odnosno, da nekim tjelesnim pokretom označe zadanu glazbenu pojavu. Woody (2004) također smatra da će slušanje glazbe tijekom kojeg se mora nepomično sjediti biti nezanimljivo učenicima mlađe školske dobi.

1.2. Vrste i podjela slušanja glazbe

Prema Blašković i Kuliš (2017), slušanje glazbe nije samo izvor i sastavni dio razvoja i njegovanja glazbenog sluha, nego je i glavni didaktički problem nastave Glazbene kulture na svim razinama obrazovanja. Razvijanje sposobnosti slušanja ne bi trebalo biti samo glazbeni problem, već bi ono trebalo biti i sociološko, estetičko, psihološko i edukativno pitanje.

Rojko (2012), prema cilju slušanja, slušanje glazbe dijeli na umjetničko i didaktičko. Prema aktivnosti slušatelja, Andreis (1967, navedeno u Rojko, 2012) isto dijeli na

aktivno i pasivno. Kao aktivnost unutar glazbene nastave, slušanje bi trebalo biti aktivno (Dobrota, 2012). Andreis (1967, navedeno u Rojko, 2012) također dijeli slušanje na pozitivno i negativno. Da bi slušanje bilo pozitivno, moraju se zadovoljiti tri uvjeta: pristupačnost djela slušatelju, adekvatna izvedba te sabran odnos slušatelja prema djelu. Richter (1978, navedeno u Rojko, 2012), slušanje dijeli na slušanje usredotočeno na detalje, slušanje usredotočeno na cjelinu, slušanje kao spoznavanje, slušanje kao razumijevanje nekog problema te slušanje kao meditiranje. Alt (1973, navedeno u Rojko, 2012) slušanje dijeli na osjetilno, senzomotoričko, emocionalno, estetsko i imaginativno. Rauhe (1972, navedeno u Blašković i Kuliš, 2017) slušanje dijeli na motoričko, asocijativno i kognitivno slušanje. Krutzfeld-Junker (1972, navedeno u Blašković i Kuliš, 2017) slušanje dijeli na spoznajno slušanje, slušanje kao naivnu estetsku recepciju, slušanje koje izaziva izvanglasne naturalističke asocijacije, slušanje koje dovodi do različitog iskustva, svjesno i aktivno slušanje te simbolično slušanje. Ortmann (1927, navedeno u Rojko, 2012) slušanje dijeli na osjetno, perceptivno i imaginativno slušanje.

1.3. Glazbene sastavnice slušanja

Zadaci analize neke određene kompozicije su: utvrditi njezino osnovno raspoloženje i karakter, upoznati učenike kakvim je sredstvima i elementima izražen sadržaj skladbe, kakva je struktura i oblik skladbe, kakve osobine skladba pokazuje, na kojem se instrumentu izvodi skladba te upoznati djecu s likom kompozitora (Manasteriotti, 1987, str. 136).

Prema *Nastavnom planu i programu* (2006) i *Kurikulumu nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole* (2019), glazbene sastavnice koje učenik u trećem razredu osnovne škole mora znati prepoznati prilikom slušanja i analiziranja glazbenog djela su sljedeće: ugođaj, tempo, dinamika, izvođački sastav i glazbeni oblik.

Ugođaj je doživljaj kojeg skladba ostavlja na učenika i prepoznaje se pri prvom slušanju (Dobrota, 2012). On može biti veseo, razigran, snažan, tužan, nježan, ozbiljan, svečan...

Tempo je brzina izvođenja skladbe. Za učenike od prvog do trećeg razreda, on može biti spor, umjeren ili brz.

Dinamika je jačina, odnosno glasnoća izvođenja skladbe. Za učenike od prvog do trećeg razreda, ona može biti tiha, srednje tiha, srednje glasna ili glasna.

Izvođački sastav čine instrumenti (ili glasovi) koji izvode skladbu. To mogu biti orkestar, zbor, solistički instrumenti ili pjevači-solisti.

Glazbeni oblik je struktura određene skladbe. S njim se učenici prvi put susreću u trećem razredu, a glazbeni oblici koje moraju osvijestiti i naučiti su dvodijelna pjesma, trodijelna pjesma i solopjesma strofnog oblika.

1.3.1. Metodički postupci određivanja glazbenih sastavnica

Težak (1996) kaže da je metodički postupak kombinacija više osnovnih metoda ili njezinih podvrsta u istom nastavnom koraku. Prema Dobroti (2012), cilj slušanja definira se kao upoznavanje umjetničkih i tradicijskih skladbi te se konkretizira zadacima (primjerice određivanjem glazbenih sastavnica i razvojem glazbenog pamćenja). Kao aktivnost glazbene nastave, slušanje mora biti aktivno. S obzirom da je glazba apstraktna umjetnost, učenicima je potrebno zadati određene zadatke prije samog slušanja kako bi im se pažnja usmjerila na određenu glazbenu sastavnicu. Za postizanje navedenog koriste se različiti metodički postupci:

Ugođaj

Prije samog slušanja skladbe, učenicima se može dati smjernica da zažmire ili „legnu“ na klupu i obrate pažnju na osjećaje ili slike koje će skladba pobuditi u njima. Neka pokušaju zapamtiti sve osjećaje koje osjete ili slike koje zamisle te će ih kasnije opisati ili, ukoliko ima vremena, nacrtati/naslikati. Dobrota (2012) navodi da se za oznaku ugođaja koriste „smajlići“.

Tempo

Tijekom slušanja skladbe, učenici mogu mahati rukama u tempu skladbe, stupati vojničkim korakom kako bi dočarali tempo, kucati olovkom po klupi, kretati se prostorom u tempu. Kao oznaku za tempo, Dobrota (2012) navodi slike različitih životinja (puž za spor tempo, mačka za umjereni i zec za brzi tempo). Također, mogu igrati igru *Maestro* i zamisliti da su oni mali dirigenti koji ravnaju zborom/orkestrom te pokretima također pokušavaju dočarati tempo.

Dinamika

Tijekom slušanja skladbe, učenici mogu pokretom ruku prikazati dinamiku skladbe: ako je tiho, ruke su skupljene, a kako se dinamika pojačava, tako i oni šire svoje ruke. Također, cijelim tijelom mogu prikazivati dinamiku kako ju oni čuju: primjerice, ako je skladba tiha, učenici mogu čučati, a kako se dinamika pojačava, oni ustaju te napokon, kad je skladba glasna, oni stoje uspravno. Kao oznake za dinamiku, Dobrota (2012) daje primjer zvona različitih veličina (malo zvono za tiho, srednje zvono za umjerenu glasnoću te veliko zvono za glasno). I u ovoj se situaciji može igrati igra *Maestro*, samo ovaj put učenik svojim pokretima dočarava dinamiku: ako su pokreti sitni, skladba je tiha, a što su pokreti veći i izraženiji, skladba je glasnija.

Izvođački sastav

Kod određivanja izvođačkog sastava bilo bi poželjno da učenici gledaju konkretno izvođenje skladbe jer će im na taj način zadatak biti jednostavniji, pristupačniji i slikovitiji. Ukoliko to nije moguće, s učenicima treba razgovarati te mnogim pitanjima pomoći učenicima da osvijeste ono što čuju – u konkretnim primjerima zbarske glazbe: o kojem se glasu radi (muškom, ženskom, dječjem), koliko glasova čuju (jedan, dva, nekoliko, mnogo), postoji li instrument koji prati glasove... Dobrota (2012) navodi da bi učenici trebali gledati ili pravi instrument ili, ako to nije moguće, sliku instrumenta te slušati njegov zvuk i slično kako bi što bolje percipirali izvođače.

Glazbeni oblik

Ova glazbena sastavnica učenicima je najapstraktnija i najteže shvatljiva te od učitelja traži dobru i vrlo temeljnu pripremu. Objašnjenje i analiziranje glazbenog oblika mora biti vrlo slikovito i blisko učenicima kako bi bili u mogućnosti dovesti u vezu vizualne oznake dijelova skladbe i ono što zbilja čuju. Ovdje se učitelj može poslužiti različitim nastavnim sredstvima, metodama i artefaktima, primjerice: različitim geometrijskim tijelima ili likovima, različitim plesnim pokretima, različitim likovnim elementima, različitim instrumentima i slično kako bi pomogao učeniku što jasnije osjetiti i doživjeti glazbeni oblik skladbe. Dobrota (2012) navodi sljedeći primjer: učenici slušaju samo temu skladbe i pokušaju ju zapamtiti. Zatim se sluša skladba u cijelosti, a učenici reagiraju na pojavu teme. Nakon toga, zajedno se s učenicima dolazi do sheme skladbe te se ponovno sluša skladba u cijelosti i rukom pokazuju njezini dijelovi.

Primjer: glazbeni oblik dvodijelne pjesme

Potrebne su nam tempere, kist i papir. Pustimo skladbu i uputimo učenike da pažljivo slušaju dio skladbe kojega pustimo (primjerice, strofu pjesme te nakon što strofa završi, skladbu pauziramo). U dogovoru s učenicima, taj dio označimo slovom A te ga zabilježimo crvenom bojom na papiru. Puštamo skladbu dalje uz iste upute (primjerice, refren kojega označimo slovom B kojeg na papiru zabilježimo plavom bojom). Papir pokažemo učenicima uz objašnjenje: iako su ta dva dijela skladbe različita, oni zajedno tvore jednu cjelinu, jedan sklad i jedan bez drugoga ne mogu, kao što i ove dvije boje „moraju surađivati“ ako žele stvoriti ljubičastu boju. Da bismo to dokazali, pomiješamo te dvije boje.

2. Zborska glazba

Zborska glazba je vrsta glazbe namijenjena zborskom pjevanju. Pjevanje je glazbeno izražavanje ljudskim glasom i jedan od najstarijih oblika muziciranja. Prema građi skladbe, pjevanje može biti jednoglasno ili višeglasno, a prema izvedbenom sastavu solističko ili u duetu, tercetu, kvartetu, kvintetu, sekstetu, septetu, oktetu, nonetu i zorno. Pjevanje se redovito povezuje s riječima, ali može biti i bez teksta (vokaliza). Pjevati se može uz instrumentalnu pratnju ili bez nje (*a cappella*). Pjevanje nastaje kada struja zraka iz pjevačevih pluća uzrokuje titranje glasnica, dok ždrijelo i usna šupljina služe kao rezonatori. Pravilno se pjevanje temelji na pravilnom disanju, pri čemu ključnu ulogu ima dijafragma koja podržava dah. Fiziološke značajke grla uvjetuju razlike u vrstama glasa. Glasovi se razlikuju po visini i boji. Muški su glasovi dublji od ženskih i dječjih te se dijele na visoki (tenor), srednji (bariton) i duboki (bas). Visoki je ženski i dječji glas sopran, srednji je mezzosopran, a duboki je alt¹. Postoji nekoliko vrsta pjevačkih zborova: mješoviti, muški, ženski, dječji, djevojački i dječjački zbor – ovisno o sastavu pjevača.

Zorno pjevanje sastoji se od skupine ljudi koji zajednički sudjeluju u izvedbi glazbenog djela. Postoje amaterski i profesionalni pjevački zborovi. U amaterskom pjevačkom zboru članovi po zanimanju nisu glazbenici i pjevaju iz ljubavi prema glazbi ili radi zabave, a ne zbog neke posebne koristi. Članovi amaterskog zbora moraju imati neke osnovne preduvjete kao što su: dobar sluh, lijep glas koji se uklapa s ostalim glasovima, osjećaj za ritam i melodiju, odnosno muzikalnost, i naravno, volju za rad i dolazak na probe. Svrha amaterskih zborova je, osim razvijanja i napredovanja na osobnoj razini, treniranje svog glasa i upoznavanje šireg repertoara te pružanje mogućnosti publici da sa zadovoljstvom uživa u zborskim izvedbama. Profesionalni se pjevački zbor sastoji od školovanih pjevača koji uglavnom imaju završen studij pjevanja, a za razliku od pjevača amatera, rade za novac. To je njihov svakodnevni posao s obaveznim probama i nastupima koje moraju odraditi (Župančić, 2007).

¹ Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48540> (18.08.2020.)

2.1. Razvoj zbarske glazbe kroz povijest

2.1.1. Višeglasje u prvobitnim zajednicama

U prvobitnim zajednicama, pjevanje se smatralo društveno-komunikacijskom kategorijom jer se koristilo u svakodnevnim životnim situacijama. Služilo je kao primitivno sredstvo komunikacije, koristilo se u magijskim obredima te je bilo prisutno kod druženja članova plemenskih zajednica (Radočaj-Jerković, 2017).

Dugo se vremena smatralo da je višeglasje nastalo u srednjem vijeku, no muzikolozi su otkrili da se prvo višeglasje pojavljuje već u prvobitnim zajednicama. Andreis (1975) pojam višeglasja objašnjava kao trenutak kada se jednoj melodiji suprotstavi bar jedna druga melodija kojoj tok, djelomično ili potpuno različit od prve, teče usporedo s njom u istodobnom zvučenju.

2.1.2. Zbarska glazba na starom Istoku

Andreis (1975) kao stare istočne narode navodi civilizacije Egipta, Mezopotamije, Kine, Japana, Indije, Palestine te Indonezije.

U Egiptu, glazba je imala vrlo važnu ulogu u svim društvenim krugovima, naročito na dvoru. Dvorski su glazbenici smatrani faraonovim rođacima, dok je dvorski kapelnik imao najviši položaj. Glazba je pratila obrede u hramu, svečanosti i povorke, pogrebe te gozbe.

U Mezopotamiji, Sumerani, Asirci i Babilonci glazbu su povezivali uz crkvene obrede, događaje i svetkovine te su imali ustaljen raspored koji se nije mijenjao. Također se razvijala i dvorska glazba koju su izvodili profesionalni glazbenici koje su uzdržavali velikaši. Kao zanimljivost, Andreis (1975) navodi da je jedan babilonski velikaš posjedovao ansambl od 150 pjevača i svirača.

U Japanu, zbarska je glazba u svom obliku bila sastavni dio *No*-a koji je oblikom sličio starogrčkoj tragediji. *No* je scensko djelo koje se sastojalo od pjesama, plesova i recitativa.

U Indiji, duhovna se glazba veoma razlikuje od svjetovne. Duhovni su se napjevi nazivali *saman* (smirenost), a svjetovni *raga* (strastvenost, uzbuđenost). Duhovni se napjevi temelje na tekstovima Veda, dok su *rage* modeli određene osjećajne sadržajnosti (Andreis, 1975).

U Palestini, glazba je imala vrlo važnu ulogu: kako u religijskom životu, tako i u svjetovnim prigodama te čak i u ratu. Isprva su svećenici pjevali prilikom bogoslužja, a razvitkom klasne države nastaju profesionalni glazbenici – leviti koji sudjeluju u obredima.

2.1.3. Zborska glazba u antičkoj Grčkoj i Rimu

U antičkoj Grčkoj, do razvoja zvorske glazbe dolazi kroz razvoj tragedije. U grčkoj tragediji, zbor (kor) je imao vrlo važnu ulogu, brojio je od 12 do 15 članova, a nastupao je u međučinovima, jer u grčkom kazalištu nije bilo pauza između činova. Zbor je pjevajući komentirao tijek radnje te je ponekad u njoj i sudjelovao predstavljajući javnost, društvo. Od ostalih zvorskih vrsta, Grci su razvili ditiramb (zborska pjesma posvećena Dionizu), himne (upućene bogovima), skolion (napitnica), enkomij (pohvalnica), epinikij (trijumfalna oda u čast pobjednika na svečanim javnim igrama), partenija (pjesma žena u slavu Artemide), himenej (svadbena pjesma uz pratnju aulosa) i mnoge druge (Andreis, 1975).

U starom Rimu, glazba je postala umjetnost za mase te su se u rimskom kazalištu mogli vidjeti brojni vokalni i instrumentalni sastavi. Glazba i pjevanje pratili su različite prilike – tako su postojale radne pjesme, vojničke pjesme, te sakralni napjevi (Andreis, 1975).

2.1.4. Zborska glazba u srednjem vijeku

Prema Andreisu (1975), pojava višeglasja jedno je od najvećih dostignuća u povijesti europske glazbe. Višeglasje ima veoma bitno značenje u Europi gdje je započeto sustavno i intenzivno kultiviranje polifonije. Na kraju prvog tisućljeća višeglasje ulazi u glazbu bogoslužja, vjerojatno zbog svečanijeg tona blagdanskog crkvenog pjevanja. Pjevanje je jedini priznati oblik muziciranja na vjerskim obredima, a instrumentalna je glazba strogo zabranjena. (Radočaj-Jerković, 2017)

Zapisi o razvoju europskog višeglasja mogu se pronaći u kölnskom i pariškom traktatu. Višeglasje se baziralo na donjim usporednim kvartama i kvintama (jednu gregorijansku melodiju prati drugi glas), te se ono nazivalo organum. Pojavom protupomaka, uvodi se diskant kao nova višeglasna vrsta. Kasnije se pojavljuju i gymel te fauxbourdon². U 13. stoljeću uvodi se troglasje i četveroglasje te se pojavljuju nove vrste višeglasja: conductus i motet. U 14. stoljeću nastaje madrigal (prema Andreis, 1975).

2.1.5. Zborska glazba u renesansi

U renesansi, pojavom tiskarskog stroja prestaje prepisivanje izvornih rukopisa nota te one jednostavnije i brže dolaze do glazbenika – samim time dolazi do velikog napretka u glazbenoj umjetnosti. Zborska glazba doživljava procvat preko skladatelja Giovannija Pierluigija da Palestrine, Orlanda di Lassa te Williama Byrda. S obzirom da su sva trojica bili školovani glazbenici – zborški pjevači, zborovođe, orguljaši, poznavali su karakteristike i mogućnosti ljudskog glasa. Stoga, njihove su skladbe vrlo cijenjene među zborskom populacijom te se i danas izvode (Radočaj-Jerković, 2017).

2.1.6. Zborska glazba u baroku

Barok je razdoblje kićenosti, kontrasta i razvoja harmonijskog sloga polifonih skladbi. U baroknoj se glazbi po prvi puta pojavljuje dursko-molska harmonija, basso continuo te moderni taktni sustav (Michels, 2006). U baroku se pojavljuje monodija koja podrazumijeva pjevanje jedne melodije uz akordnu pratnju čembala, orgulja ili orkestra. Monodija je najjednostavniji primjer homofonog sloga. Skladatelji su homofoniju koristili u većini baroknih glazbenih vrsta³. Početkom 17. stoljeća nastaje opera kojoj su prethodili intermediji. Intermediji su se izvodili između činova drame te su imali vlastitu tematiku, scenu, jezik i glazbu – solonapjeve, zborove, madrigale (Michels, 2006). U baroku cvjeta i crkvena glazba kroz oratorije i muke – pasije. Poznati barokni skladatelji su: Monteverdi, Scarlatti, Händel, Pergolesi, Lully, Bach.

² Gymel i fauxbourdon su dva posebna tipa višeglasja engleskog i kontinentalnog podrijetla za koje je karakteristično paralelno kretanje oktava (prema Andreis 1975).

³ Glazbeno-stilska razdoblja. Dostupno na: <https://sites.google.com/site/glazbenostilskarazdoblja/home/srednji-vijek/renesansa/barok-17---i-prva-polovina-18-st> (22.08.2020.)

Jedno od najpoznatijih baroknih djela je svakako oratorij *Mesija* te njegov stavak za zbor *Hallelujah*.

2.1.7. Zborska glazba u klasicizmu

Skladatelji klasicizma svoje skladbe temelje na utjecaju stare grčke i rimske kulture. Njihova je glazba jasna, jednostavna te s malo ukrasa (za razliku od baroka). Iako u klasicizmu prevladava instrumentalna glazba, bečki klasičari (Haydn, Mozart, Beethoven) daju svoj obol i u zbornim djelima. Prema Michaelisu (2006), misa je središnja vrsta višeglasne crkvene glazbe u klasicizmu. Postoje *Missa brevis* (kratka misa sa svim dijelovima za uobičajenu nedjelju) i *Missa solemnis* (svečana misa sa svim njezinim dijelovima za posebne prilike). Također, u crkvenoj glazbi prevladavaju i moteti, ali i litanije.

2.1.8. Zborska glazba u romantizmu

U povijesti glazbe, 19. stoljeće smatra se stoljećem romantizma. Romantizam se razvija iz klasičnog tonskog jezika, harmonije i vrsta. U romantizmu dominiraju subjektivnost, emocija i dinamičnost (Michels, 2006). Romantizam je najplodnije razdoblje glazbene povijesti. Romantičari su svoje snažne osjećaje izražavali pjevnim, dugim melodijama⁴. Pokret zbornoga pjevanja, koji je kao nov način okupljanja građanstva započeo početkom 19. st. u Njemačkoj i snažno se proširio svim germanskim zemljama te potaknuo komponiranje mnogobrojnih zbornih skladbi, postao je gotovo zaštitnim znakom modernih građanskih glazbenih kultura slavenskih zemalja (Češka, Slovačka, Poljska, Rusija, Hrvatska) u njihovim težnjama prema nacionalnoj emancipaciji⁵. Također, skladatelji skladaju sakralnu glazbu (motet, oratorij, misa) te ju mijenjaju pod utjecajima društva. Najpoznatiji skladatelji romantizma su Mendelssohn, Cherubini, Rossini, Verdi i drugi.

⁴ Glazbeno-stilska razdoblja. Dostupno na: <https://sites.google.com/site/glazbenostilskarazdoblja/home/srednji-vijek/renesansa/barok-17---i-prva-polovina-18-st/klasicizam-druga-polovina-18-st/romantizam-19-st> (22.08.2020.)

⁵ Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=53304> (24.08.2020.)

2.1.9. Zborska glazba u 20. stoljeću

U 20. stoljeću, skladatelji teže otkrivanju novog zvuka te se priklanjaju eksperimentiranju i istraživanju. Glazba postaje dostupna sve većem broju ljudi zahvaljujući razvitku snimaka, televizije, radija i filmova te dolazi do ispreplitanja utjecaja različitih kultura na skladatelje. Glazba se dijeli na ozbiljnu i zabavnu, a pojavljuje se cijeli spektar glazbenih vrsta i stilova. Michels (2006) zaključuje kako su karakteristike suvremene glazbe stilski pluralizam i disonanca, a one svjedoče o nedostatku jedinstvene slike svijeta i gubitku sklada između čovjeka i prirode te, naposljetku, gubitku unutarnjeg sklada samoga čovjeka. Odlika višeglasja je atonalnost koja se pojavljuje kod eksperimentiranja s intervalima. Neki poznati zborni skladatelji 20. stoljeća su: Fran Lhotka, Jakov Gotovac, Leonard Bernstein, Boris Papandopulo i Zoltán Kodály.

2.2. Vrste pjevačkih zborova

Zborovi se razlikuju po sastavu pjevača koji ga čine. Vrste pjevačkih zborova su: mješoviti zbor, dječji zbor, ženski zbor, muški zbor, djevojački zbor ili dječjački zbor.⁶

Mješoviti zbor se sastoji od muških i ženskih pjevača koji se u pravilu raspoređuju u četiri glasovne dionice (sopran, alt, tenor, bas).

⁶ Proleksis enciklopedija. Dostupno na: <https://proleksis.lzmk.hr/50958/> (09.09.2020.)

*Slika 1 Zbor Učiteljskog fakulteta odsjeka u Petrinji *Magistri Petriensis*.⁷*

Dječji zbor se sastoji od djevojčica i dječaka.

*Slika 2 Dječji zbor *Crescendo* iz Siska.⁸*

⁷ Radio Banovina. Dostupno na: <https://www.radio-banovina.hr/obiljezeno-157-godina-djelovanja-uciteljskog-fakulteta-u-petrinji/> (22.08.2020.)

⁸ Sisak info. Dostupno na: <https://www.sisak.info/2013/06/30/dvije-nove-pjesme-zbora-crescendo-povodom-ulaska-rh-u-europsku-uniju/> (22.08.2020.)

Ženski zbor čine isključivo pjevačice, dok muški zbor čine pjevači.

Slika 3 Akademski muški zbor FER-a.⁹

Slika 4 Ženski zbor Vox feminae iz Bjelovara.¹⁰

⁹ Sveučilište u Zagrebu. Dostupno na: <http://www.unizg.hr/nc/vijest/article/akademski-muski-zbor-fer-a-boravio-na-petodnevnoj-turneji-u-rimu/> (23.08.2020.)

¹⁰ Bjelovar.info. Dostupno na: <https://bjelovar.info/aktualno/bjelovarski-zenski-zbor-vox-feminae-gostima-iz-durdevca-odusevio-bjelovarsku-publiku/> (23.08.2020.)

Djevojački i dječaćki zbor čine djevojke, odnosno dječaci.

Slika 5 Djevojački zbor Mozartine iz Zagreba.¹¹

Slika 6 Dječaćki zbor Bečki dječaci.¹²

¹¹ Moje Đakovo. Dostupno na: <https://moje-djakovo.com/glasovite-zagrebacke-mozartine-u-katedrali-11-studenoga/> (23.08.2020.)

¹² Bum magazin. Dostupno na: <http://www.bummagazin.com/becki-djecaci-na-unesco-listi-svjetske-kulturne-bastine/> (22.08.2020.)

3. Zastupljenost zbornice glazbe u *Kurikulumu nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Nastavnom planu i programu za osnovnu školu*

Prema *Kurikulumu nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole* (2019), predmetom *Glazbena kultura* se ostvaruju temeljne odgojno-obrazovne vrijednosti te opći ciljevi odgoja i obrazovanja. Nastava glazbe potiče i unaprjeđuje učenikov estetski razvoj, potiče učenikovu kreativnost, razvija učenikove glazbene sposobnosti, interese i učenikovu svijest o očuvanju povijesno-kulturne baštine te ga osposobljava za život u multikulturnom svijetu. Na nastavi glazbe učenici upoznaju i doživljuju glazbu različita podrijetla te različitih stilova i vrsta, usvajaju osnovne elemente glazbenog jezika i glazbene pismenosti.

Od školske godine 2019./2020. za učenike u prvom razredu važeći je *Kurikulum nastavnog predmeta za osnovne škole*, dok za učenike drugoga i trećega razreda još uvijek vrijedi *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006).

3.1. Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole

Prema *Kurikulumu nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole* (2019), predmet *Glazbena kultura* koncipiran je u tri znanstveno utemeljene i međusobno povezane domene: domena A – *Slušanje i upoznavanje glazbe*, domena B – *Izražavanje glazbom i kroz glazbu* te domena C – *Glazba u kontekstu*. Ishodište domene A je upoznavanje glazbe pomoću audiozapisa i videozapisa te mogući neposredni susret učenika s glazbom. Aktivnim slušanjem glazbe učenici će upoznati glazbu različitih vrsta, stilova, pravaca i žanrova, steći znanja o glazbeno-izražajnim sastavnicama i različitim razinama organizacije glazbenog djela te doživjeti, upoznati, razumjeti i naučiti vrednovati glazbu. Nastava Glazbene kulture podijeljena je na odgojno-obrazovne cikluse. Prvi odgojno-obrazovni ciklus obuhvaća prvi i drugi razred u kojem se polazi od doživljaja glazbe te se pažnja usmjerava na glazbeno iskustvo učenika i zbližavanje s glazbenom umjetnošću. Odabirom glazbenih djela

klasične, tradicijske, popularne, jazz i filmske glazbe, učitelj uvodi učenike u svijet glazbe. Slušanjem učenici prepoznaju, razlikuju i uspoređuju te izražavanjem uvažavaju sljedeća obilježja glazbe: karakter i ugođaj, visinu tona, melodiju, dinamiku, metar/ritam, tempo i boju/izvođače. Drugi odgojno-obrazovni ciklus obuhvaća treći, četvrti i peti razred. Odgojno-obrazovni ishodi u domeni A postaju kompleksniji s ciljem izoštravanja slušnog iskustva učenika. *Kurikulum* navodi sljedeće ishode: upoznavanje glazbala/instrumentalnih skupina i pjevačkih glasova/vokalnih skupina, upoznavanje osnovnih glazbenih oblika te slušno prepoznavanje i analiza različitih glazbenih obilježja.

3.2. Nastavni plan i program za osnovnu školu

Nastava Glazbene kulture temelji se na četiri nastavna područja: pjevanje, sviranje, slušanje glazbe te glazbena kreativnost. Nastavno područje *slušanje glazbe* razvija sposobnost slušne koncentracije, specifikacije sluha (sposobnost prepoznavanja zvukova i boja različitih glasova te glazbala), analize odslušanog djela i uspostavlja osnovne estetske kriterije vrednovanja glazbe (*Nastavni plan i program za osnovnu školu*, 2006, str. 68). *Nastavni plan i program* propisuje obavezne skladbe koje bi učenik trebao upoznati, čuti, naučiti, zapamtiti te kasnije prepoznati. Zborske skladbe koje učenici trebaju slušati su sljedeće:

2. razred

Antun Mihanović – Josip Runjanin: *Lijepa naša domovino*

Franz Schubert: *Uspavanka* (dječji zbor + klavir)

Giovanni Battista Pergolesi: *Gdje je onaj cvijetak žuti* (dječji zbor)

xxxx: *Radujte se narodi*

xxxx: *Svim na zemlji, mir veselje*

3. razred

Antun Mihanović – Josip Runjanin: *Lijepa naša domovino*

Wolfgang Amadeus Mozart: *Čežnja za proljećem* (dječji zbor)

Wolfgang Amadeus Mozart: *Das klinget so herrlich das klinget so schön* – zbor sa zvončicama (iz opere *Čarobna frula*: Finale 1. čina)

Andre-Ernest-Modeste Grétry: *Magarac i kukavica* (dječji zbor)

Emil Cossetto: *Moja diridika* (zbor i tamburaški orkestar)

4. Zastupljenost zborske glazbe u udžbenicima: primjeri za slušanje

4.1. Cilj analize udžbenika Glazbene kulture

Analizom udžbenika Glazbene kulture želi se utvrditi zastupljenost primjera zbornih skladbi predviđenih za slušanje u udžbenicima od prvog do trećeg razreda. Zastupljenost zbornih skladbi analizirana je u udžbenicima *Razigrani zvuci*, *Glazbeni krug* i *Moja glazba* za prvi, drugi i treći razred osnovne škole.

Postavljeni su sljedeći ciljevi:

1. Utvrditi zastupljenost zbornih skladbi predviđenih za slušanje u udžbenicima Glazbene kulture od prvog do trećeg razreda.
2. Utvrditi zastupljenost zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na glazbeno razdoblje u kojem je skladba skladana.
3. Utvrditi zastupljenost zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na vrstu skladbe (umjetnička ili tradicijska).
4. Utvrditi zastupljenost zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na izvođački sastav (vokalna ili vokalno-instrumentalna).
5. Utvrditi zastupljenost zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na vrstu zbornih izvođača.
6. Utvrditi zastupljenost zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na prigodnost teksta.

4.2. Analiza podataka

Analizom zbornih skladbi predviđenih za slušanje uvrštenih u udžbenike Glazbene kulture utvrđena je dostatna količina istih (Tablica 1), no pojavljuje se velika razlika u količini skladbi između udžbenika pojedinih razreda (Grafikon 1).

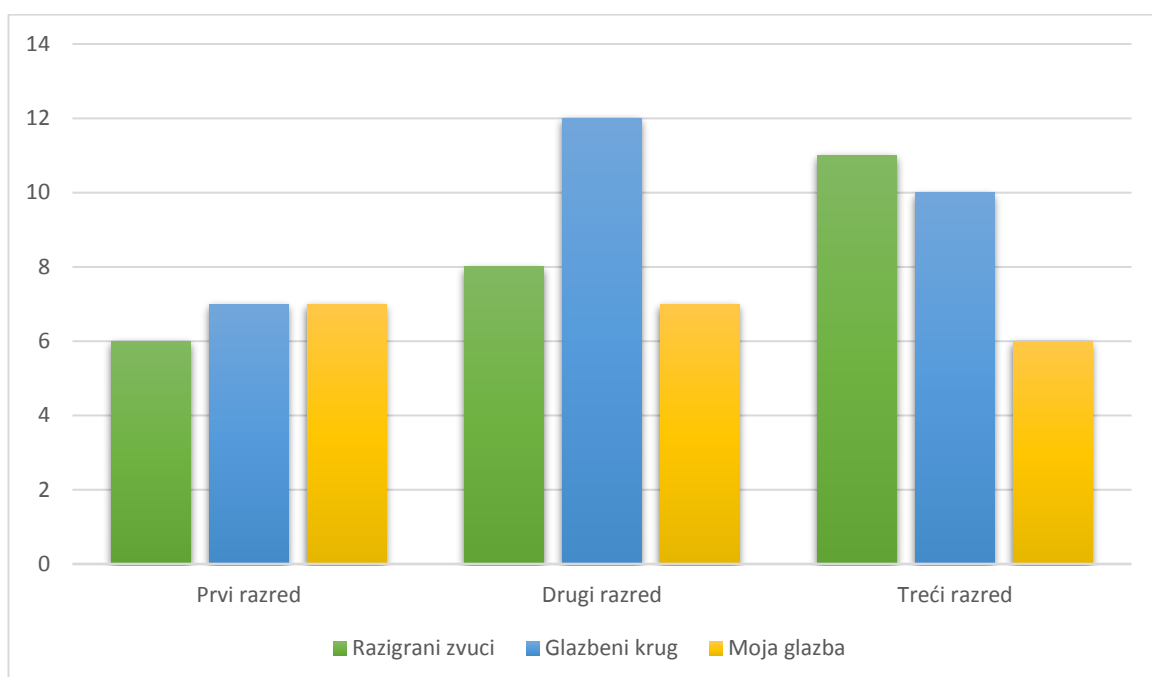
Tablica 1. Popis zbornih skladbi predviđenih za slušanje u udžbenicima Glazbene kulture od prvog do trećeg razreda.

	Prvi razred	Drugi razred	Treći razred
Razigrani zvuci 1 (Školska knjiga: 2019)	Adriano Banachieri: <i>Životinjski kontrapunkt</i> Pero Gotovac: <i>En ten tini</i>	Perpetuum Jazzile: <i>Africa</i> Tradicijska: <i>Visom leteć</i>	Antun Mihanović, Josip Runjanin: <i>Lijepa naša domovino</i>
Razigrani zvuci 2 (Školska knjiga: 2017)	Pero Gotovac: <i>Eci peci pec</i> Perpetuum Jazzile: <i>Kiša</i>	Tradicijska: <i>Radujte se narodi na zemlji, mir veselje</i>	Ludwig van Beethoven: <i>Oda radosti</i> C. M. Weber: <i>Zbor lovaca</i>
Razigrani zvuci 3 (Školska knjiga: 2019)	Franz Gruber: <i>Tiha noć</i> Bruno Bjelinski <i>Tajni jezik</i>	Tradicijska: <i>Dobar večer, mi kucamo</i> J. F. Wade: <i>Pristupite vjerni</i> Franz Schubert: <i>Uspavanka</i> T. Morley: <i>Mjesec svibanj je</i>	J. Wallinger: <i>Padaj s neba</i> Tradicijska: <i>Veselje ti navješćujem</i> Tradicijska: <i>U to vrijeme godišta</i> James Pierpont: <i>Zvončići</i> Wolfgang Amadeus Mozart: <i>Čežnja za proljećem</i> Andre-Ernest-Modeste Grétry: <i>Magarac i kukavica</i> Johann Sebastian Bach: <i>Isus mi je svagda radost</i> S. Dragoje, B. Delić: <i>Moj daleki prijatelju</i>

<p>Glazbeni krug 1 (Profil Klett: 2019)</p> <p>Glazbeni krug 2 (Profil: 2014)</p> <p>Glazbeni krug 3 (Profil: 2014)</p>	<p>A. Hoffman: <i>Bibbidi-bobbidi-boo</i></p> <p>Tradicijska: <i>Zlatnih krila</i></p> <p>Arsen Dedić: <i>Čemu služe roditelji</i></p> <p>Tradicijska: <i>Veselje ti navješćujem</i></p> <p>M. Miletić: <i>Bubnjar</i></p> <p>R. Kuhar: <i>Abeceda</i></p> <p>Antun Mihanović, Josip Runjanin: <i>Lijepa naša domovino</i></p>	<p><i>Jednom davno u gradu kralja Davida</i></p> <p>Franz Schubert: <i>Uspavanka</i></p> <p>Tradicijska: <i>Svim na zemlji</i></p> <p>Tradicijska: <i>Narodi nam se</i></p> <p>J. Rutter: <i>To je taj dan</i></p> <p>Istra: <i>Tararajčica</i></p> <p>Perpetuum Jazze: <i>Africa</i></p> <p>Frank Churchill, Larry Morrey: <i>Mali travanjski pljusak</i> (iz filma <i>Bambi</i>)</p> <p>Phillip Doddridge: <i>Oh, Happy Day</i></p> <p>Tradicijska: <i>Zeleni Juraj</i> (Pokuplje)</p> <p>Tradicijska: <i>Lepe ti je, lepe ti je Zagorje zelene</i></p> <p>Antun Mihanović, Josip Runjanin: <i>Lijepa naša domovino</i></p>	<p>Emil Cossetto: <i>Moja diridika</i></p> <p>Giovanni Battista Pergolesi: <i>Gdje je onaj cvijetak žuti</i></p> <p>Istra: <i>Naranča</i></p> <p>Wolfgang Amadeus Mozart: <i>Zbor zvončića</i></p> <p>Tradicijska: <i>U to vrijeme godišta</i></p> <p>Georg Friedrich Händel: <i>Radost svijetu</i></p> <p>Tradicijska: <i>Kriči, kriči tiček</i> (Prigorje)</p> <p>Nikica Kalodjera: <i>Serbus Zagreb</i></p> <p>Antun Mihanović, Josip Runjanin: <i>Lijepa naša domovino</i></p> <p>Zrinko Tutić, Rajko Dujmić: <i>Moja domovina</i></p>
<p>Moja glazba 1 (Alfa: 2019)</p> <p>Moja glazba 2 (Alfa: 2014)</p> <p>Moja glazba 3 (Alfa: 2014)</p>	<p>Pero Gotovac: <i>En ten tini</i></p> <p>A. Hoffman: <i>Bibbidi-bobbidi-boo</i></p> <p>Tradicijska: <i>Narodi nam se</i></p> <p>James Pierpoint: <i>Zvončići</i></p> <p>Elton John: <i>Osjećaš li ljubav tu (Can You</i></p>	<p>Giovanni Battista Pergolesi: <i>Gdje je onaj cvijetak žuti</i></p> <p>Tradicijska: <i>Radujte se narodi</i></p> <p>Tradicijska: <i>Svim na zemlji, mir veselje</i></p> <p>Zdravko Šljivac: <i>Neobična priča</i></p>	<p>Emil Cossetto: <i>Moja diridika</i></p> <p>Andre-Ernest-Modeste Grétry: <i>Magarac i kukavica</i></p> <p>Tradicijska: <i>U to vrijeme godišta</i></p> <p>Tradicijska: <i>Veselje ti navješćujem</i></p>

	<i>Feel the Love Tonight)</i> Antun Mihanović, Josip Runjanin: <i>Lijepa naša domovino</i> Zdravko Šljivac: <i>Sretan Uskrs</i>	Zdravko Šljivac: <i>Valentino</i> Franz Schubert: <i>Uspavanka</i> Antun Mihanović, Josip Runjanin: <i>Lijepa naša domovino</i>	Wolfgang Amadeus Mozart: <i>Čežnja za proljećem</i> Antun Mihanović, Josip Runjanin: <i>Lijepa naša domovino</i>
--	--	---	--

Grafikon 1. Broj zbornih skladbi predviđenih za slušanje u udžbenicima Glazbene kulture od prvog do trećeg razreda.

Iz Grafikona 1 vidljivo je kako udžbenici *Glazbeni krug* sadrže najveću količinu zbornih skladbi kroz sva tri razreda, dok udžbenici *Moja glazba* imaju najmanju zastupljenost zbornih skladbi u odnosu na ostale udžbenike.

U Tablici 2 prikazan je postotak zastupljenosti zborskih skladbi u odnosu na sveukupan broj skladbi predviđenih za slušanje.

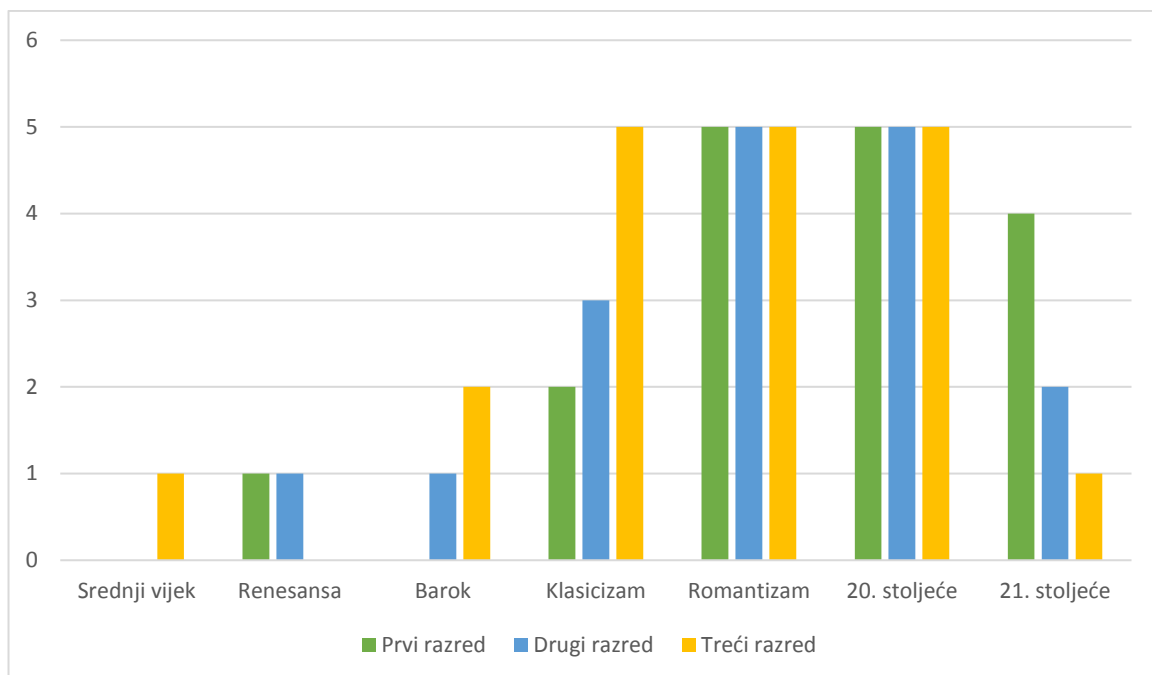
Tablica 2. Zastupljenost zborskih skladbi predviđenih za slušanje u udžbenicima Glazbene kulture od prvog do trećeg razreda.

	N skladbi za slušanje	N zborskih skladbi	% zastupljenosti zborskih skladbi
Razigrani zvuci 1 (Školska knjiga: 2019)	24	6	25%
Razigrani zvuci 2 (Školska knjiga: 2017)	35	8	23%
Razigrani zvuci 3 (Školska knjiga: 2019)	35	11	31%
Glazbeni krug 1 (Profil Klett: 2019)	23	7	30%
Glazbeni krug 2 (Profil: 2014)	33	12	36%
Glazbeni krug 3 (Profil: 2014)	35	10	29%
Moja glazba 1 (Alfa: 2019)	21	6	29%
Moja glazba 2 (Alfa: 2014)	21	7	33%
Moja glazba 3 (Alfa: 2014)	20	6	30%

Iz Tablice 2 vidljivo je kako su primjeri zborskih skladbi za slušanje zastupljeni između 23% i 36% u odnosu na ukupan broj skladbi predviđenih za slušanje za vrijeme jedne školske godine. Također je vidljivo da udžbenici *Moja glazba* sadrže najmanji broj skladbi za slušanje u sva tri razreda (i ukupan broj skladbi – 42 i samo zbarske glazbe – 19). Iako udžbenici *Razigrani zvuci* sadrže najveći ukupan broj skladbi predviđenih za slušanje (94 u sva tri razreda), udžbenici *Glazbeni krug* sadrže najveći broj zborskih skladbi predviđenih za slušanje (29 u sva tri razreda).

Analizom zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na glazbeno razdoblje u kojem su skladane, može se primijetiti kako su zastupljena sva razdoblja, no vrlo nejednako. Kroz sva tri razreda može se primijetiti da je najveća količina uvrštenih skladbi iz razdoblja romantizma i 20. stoljeća, dok su, primjerice, srednji vijek, renesansa i barok zastupljeni s jednom, odnosno dvije skladbe (Grafikon 2).

Grafikon 2. Broj zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na glazbeno razdoblje u kojem su skladane.

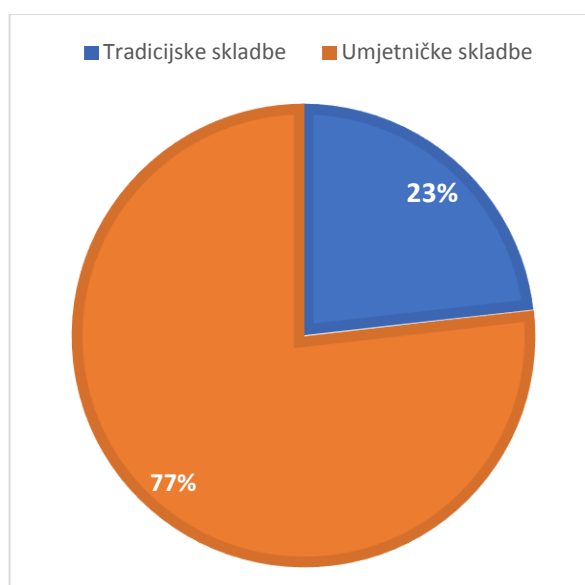
Analizom Grafikona 2 zaključuje se kako su u sva tri razreda najzastupljenije skladbe romantizma i 20. stoljeća te klasicizma u trećem razredu – s po 5 skladbi. U prvom su razredu uvrštene i 4 skladbe 21. stoljeća, u drugom 2 skladbe, a u trećem 1 skladba. Razdoblje klasicizma u prvom razredu obuhvaća dvije skladbe, a u drugom 3 skladbe. Razdoblje baroka nije zastupljeno u prvom razredu, u drugom razredu je uklopljena jedna skladba, a u trećem dvije skladbe. Razdoblje renesanse pojavljuje se s jednom skladbom u prvom i drugom razredu. Razdoblje srednjeg vijeka najmanje je zastupljeno, i to s jednom skladbom u trećem razredu.

Analizom zborskih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na vrstu skladbe (je li skladba umjetnička ili tradicijska) primjećuje se kako prevladavaju umjetničke skladbe u sva tri razreda (Tablica 3). Tradicijska glazba čini manje od jedne četvrtine ukupnog broja zborskih skladbi s kojima se učenik susreće kroz prva tri razreda (Grafikon 3).

Tablica 3. Broj zborskih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na vrstu skladbe kroz sva tri razreda.

	Tradicijske skladbe		Umjetničke skladbe	
	f	%	f	%
Prvi razred	3	18	14	82
Drugi razred	7	35	13	65
Treći razred	3	16	16	84
Ukupno:	13	23	43	77

Grafikon 3. Ukupan broj zborskih skladbi predviđenih za slušanje kroz prva tri razreda s obzirom na vrstu skladbe.

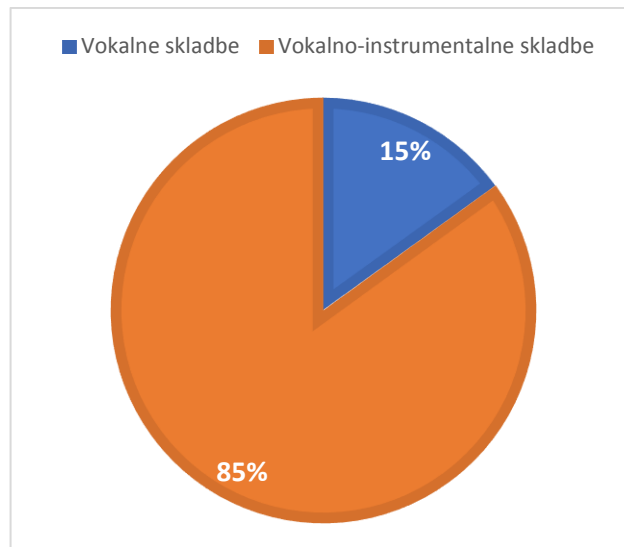
Iz Tablice 3 vidljiv je broj i postotak tradicijskih, odnosno umjetničkih skladbi u udžbenicima Glazbene kulture u prvom, drugom i trećem razredu. Udžbenici prvoga razreda sadrže 3 tradicijske skladbe (18%) i 14 umjetničkih skladbi (82%). U drugom razredu udžbenici sadrže 7 tradicijskih skladbi (35%) i 13 umjetničkih (65%). Udžbenici trećega razreda sadrže 3 tradicijske skladbe (16%) te 16 umjetničkih skladbi (84%). Grafikon 3 prikazuje ukupni postotak tradicijskih (23%), odnosno umjetničkih (77%) skladbi kroz sva tri razreda.

Analizom zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na izvođački sastav (je li skladba vokalna ili vokalno-instrumentalna), primjećuje se kako prevladavaju vokalno-instrumentalne skladbe u sva tri razreda (Tablica 4). Vokalna glazba čini samo jednu šestinu ukupnog broja zbornih skladbi s kojima se učenik susreće kroz prva tri razreda (Grafikon 4).

Tablica 4. Broj zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na izvođački sastav kroz sva tri razreda.

	Vokalne skladbe		Vokalno-instrumentalne skladbe	
	f	%	f	%
Prvi razred	4	22	14	78
Drugi razred	5	23	17	77
Treći razred	0	0	20	100
Ukupno:	9	15	51	85

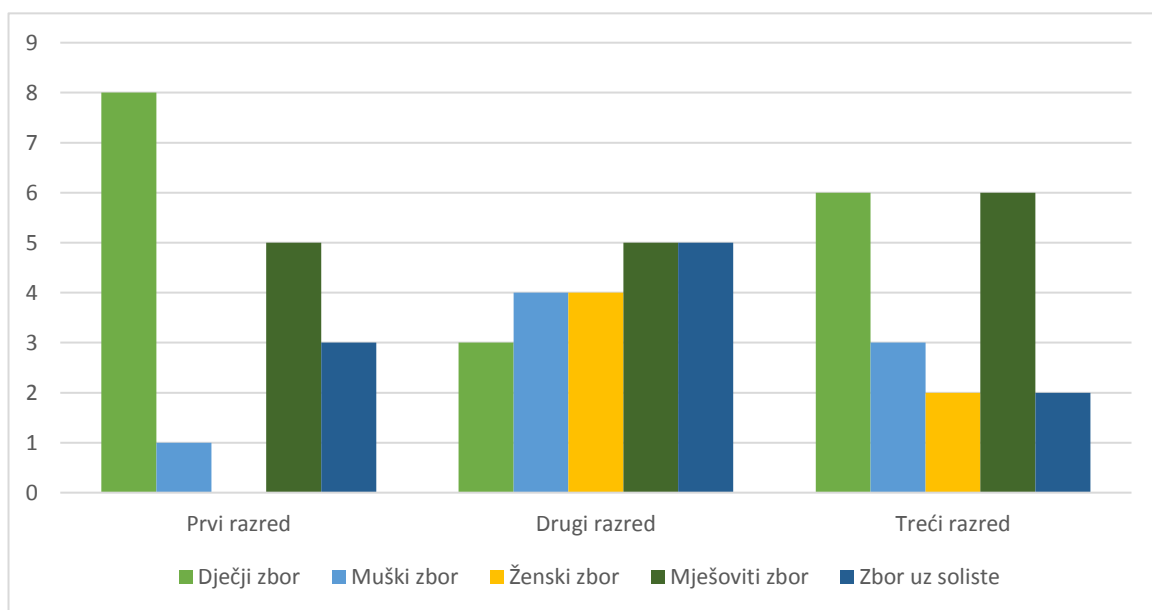
Grafikon 4. Ukupan broj zbornih skladbi predviđenih za slušanje kroz prva tri razreda s obzirom na izvođački sastav.

Iz Tablice 4 može se iščitati broj i postotak vokalnih, odnosno vokalno-instrumentalnih skladbi u udžbenicima Glazbene kulture u prvom, drugom i trećem razredu. U prvom razredu udžbenici sadrže 4 vokalne skladbe (22%) i 14 vokalno-instrumentalnih skladbi (78%). U drugom razredu udžbenici sadrže 5 vokalnih skladbi (23%) i 17 vokalno-instrumentalnih skladbi (77%). U trećem razredu udžbenici ne sadrže niti jednu isključivo vokalnu skladbu (0%), dok imaju 20 vokalno-instrumentalnih skladbi (100%). Grafikon 4 prikazuje sveukupni postotak vokalnih (15%), odnosno vokalno-instrumentalnih (85%) skladbi kroz sva tri razreda.

Analizom zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na vrstu zbornih izvođača, utvrđena je značajna razlika u količini skladbi u korist dječjeg i mješovitog zbora u prvom i trećem razredu, dok je u drugom razredu podjednaka zastupljenost svih vrsta izvođača, bez velikih oscilacija (Grafikon 5).

Grafikon 5. Broj zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na vrstu zbornih izvođača.

U Grafikonu 5 može se primijetiti kako u prvom razredu postoji najveća oscilacija u vrsti izvođača – 8 je skladbi koje izvodi dječji zbor, dok skladbi koje izvodi ženski zbor nema. Muški zbor izvodi jednu skladbu, mješoviti zbor izvodi 5, a zbor uz soliste 3 skladbe. U drugom razredu, vrste izvođača su podjednako zastupljene: mješoviti zbor i zbor uz soliste izvodi po 5 skladbi, muški i ženski zbor po 4 skladbe, a dječji zbor 3 skladbe. U trećem razredu se ponovno pojavljuju oscilacije, ovaj put u korist dječjeg i mješovitog zbora koji izvode po 6 skladbi, dok muški zbor izvodi 3 skladbe, a ženski zbor i zbor uz soliste po 2 skladbe.

Analizom zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na prigodnost teksta, zaključuje se kako u udžbenicima postoje prigodne skladbe za određene dane u godini (Tablica 5), no njihova je zastupljenost nejednaka. Primjećuje se najviše božićnih skladbi, dok, primjerice, uskrasnih skladbi gotovo pa i nema (Grafikon 6).

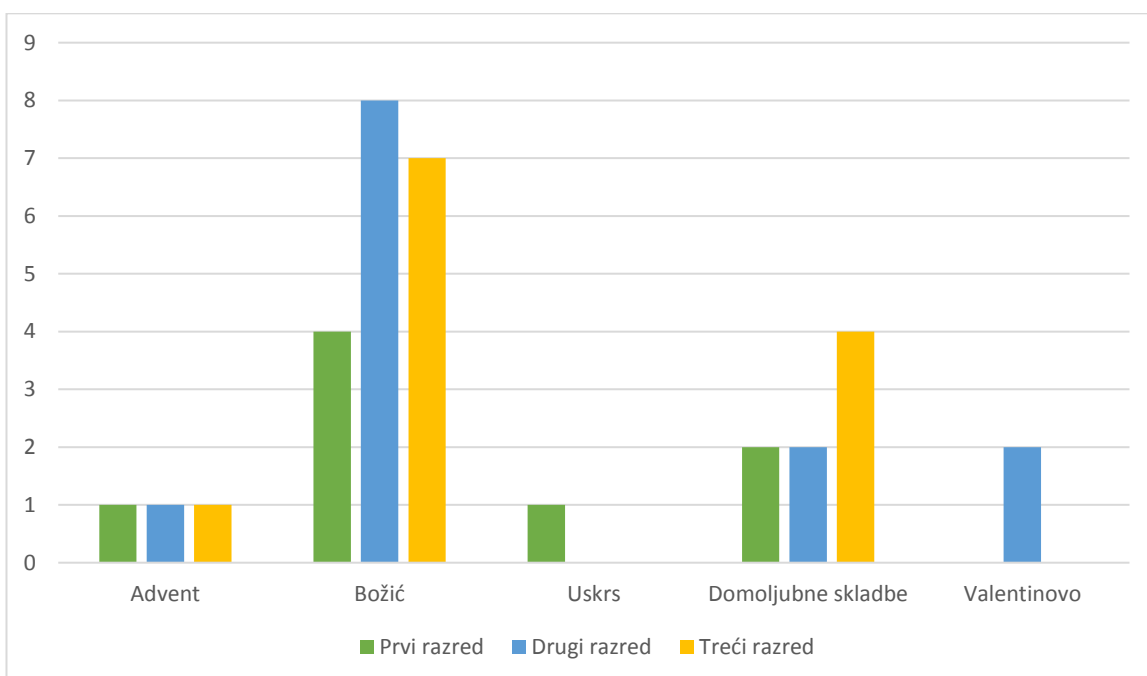
Tablica 5. Zborske skladbe predviđene za slušanje s obzirom na prigodnost teksta.

	Prvi razred	Drugi razred	Treći razred
Advent	Glazbeni krug 1 <i>Zlatnih krila</i>	Razigrani zvuci 2 <i>Visom leteć</i>	Razigrani zvuci 3 <i>Padaj s neba</i>
Božić	Razigrani zvuci 1 <i>Tiha noć</i> Glazbeni krug 1 <i>Veselje ti navješćujem</i> Moja glazba 1 <i>Narodi nam se Zvončići</i>	Razigrani zvuci 2 <i>Radujte se narodi Svim na zemlji Dobar večer, mi kucamo</i> <i>Pristupite vjerni</i> Glazbeni krug 2 <i>Svim na zemlji Narodi nam se</i> Moja glazba 2 <i>Radujte se narodi Svim na zemlji</i>	Razigrani zvuci 3 <i>Veselje ti navješćujem</i> <i>U to vrijeme godišta Zvončići</i> Glazbeni krug 3 <i>U to vrijeme godišta Radost svijetu (Joy to the World)</i> Moja glazba 3 <i>U to vrijeme godišta Veselje ti navješćujem</i>
Uskrs	Moja glazba 1 <i>Sretan Uskrs</i>	-	-
Domoljubne skladbe	Glazbeni krug 1 <i>Lijepa naša domovino</i> Moja glazba 1 <i>Lijepa naša domovino</i>	Glazbeni krug 2 <i>Lijepa naša domovino</i> Moja glazba 2 <i>Lijepa naša domovino</i>	Razigrani zvuci 3 <i>Lijepa naša domovino</i> Glazbeni krug 3 <i>Lijepa naša domovino</i> <i>Moja domovina</i> Moja glazba 3 <i>Lijepa naša domovino</i>
Valentinovo	-	Moja glazba 2 <i>Neobična priča</i> <i>Valentinovo</i>	-

Iz Tablice 5 vidljivo je kako pojedini udžbenici uopće nemaju zastupljene skladbe za određene dane u godini – tako za adventsko vrijeme samo jedan udžbenik u svakom

razredu sadrži po jednu adventsku skladbu. Božićne se skladbe pronalaze u svakom razredu i u svakom udžbeniku, neke i više puta (*U to vrijeme godišta, Zvončići, Radujte se narodi, Svim na zemlji, Narodi nam se, Veselje ti navješćujem*). Postoji samo jedna uskrsna skladba, i to u jednom udžbeniku prvoga razreda. Što se tiče domoljubnih skladbi, gotovo svi udžbenici sadrže hrvatsku himnu *Lijepa naša domovino*, a u trećem razredu jedan udžbenik dodaje i skladbu *Moja domovina*. Valentinovo je zastupljeno s dvije skladbe u jednom udžbeniku drugoga razreda.

Grafikon 6. Broj zbornih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na prigodnost teksta.

Gledajući Grafikon 6, može se zaključiti da se učenici najviše susreću s božićnim skladbama (u udžbenicima prvoga razreda 4 skladbe, drugoga 8 skladbi, a trećega 7 skladbi). Zatim slijede domoljubne skladbe (u udžbenicima prvoga i drugoga razreda po dvije, u udžbenicima trećega razreda 4). Uočava se jedna adventska skladba u svakome razredu, dok je uskrsna samo jedna skladba u prvome razredu, a Valentinovo je zastupljeno s dvjema skladbama u drugom razredu¹³.

¹³ Napomena: broj skladbi je ukupan broj prigodnih skladbi u svim udžbenicima za pojedini razred, neovisno o naslovu udžbenika te njihovom ponavljanju u istima.

4.3. Interpretacija rezultata

Uvidom u analizu udžbenika Glazbene kulture za prva tri razreda zaključuje se kako je količina zbornih skladbi predviđenih za slušanje zastupljena između 23% i 36% ukupnog broja skladbi predviđenih za slušanje. Gledajući broj skladbi u pojedinim udžbenicima, primjećuje se da je u prvom razredu broj zbornih skladbi predviđenih za slušanje podjednak (*Razigrani zvuci 1 – 6* skladbi, odnosno 25% ukupnog broja skladbi, *Glazbeni krug 1 – 7* skladbi, tj. 30% ukupnog broja skladbi, *Moja glazba 1 – 7* skladbi, tj. 29% ukupnog broja skladbi), u drugom razredu se pojavljuje velika razlika u broju skladbi (*Razigrani zvuci 2 – 8* skladbi, tj. 23% ukupnog broja skladbi, *Glazbeni krug 2 – 12* skladbi, odnosno 36% ukupnog broja skladbi, *Moja glazba 2 – 7* skladbi, tj. 33% ukupnog broja skladbi), dok u trećem razredu jedan udžbenik količinom odudara od ostalih (*Razigrani zvuci 3 – 11* skladbi, tj. 31% ukupnog broja skladbi, *Glazbeni krug 3 – 10* skladbi, tj. 29% ukupnog broja skladbi, *Moja glazba 3 – 6* skladbi, odnosno 30% ukupnog broja skladbi).

Kada se skladbe podijele prema glazbenom razdoblju u kojem su nastale, primjećuje se da je u sva tri razreda najzastupljenija glazba romantizma i 20. stoljeća te klasicizma u trećem razredu – po 5 skladbi. U prvom je razredu veoma zastupljena i glazba 21. stoljeća – s 4 skladbe, dok u drugom razredu glazbu 21. stoljeća predstavljaju dvije skladbe, a u trećem razredu jedna. Razdoblje klasicizma, osim navedenog podatka za treći razred, u prvom razredu obuhvaća dvije skladbe, a u drugom 3. Razdoblje baroka se ne pronalazi u prvom razredu, u drugom razredu se pronalazi u jednoj skladbi, a u trećem u dvije skladbe. Razdoblje renesanse zastupljeno je s po jednom skladbom u prvom i drugom razredu, dok ga u trećem razredu nema. Razdoblje srednjeg vijeka svoj obol daje samo jednom skladbom u trećem razredu.

Ako se skladbe analiziraju prema svojoj vrsti, vidljivo je kako umjetničke skladbe prevladavaju u odnosu na tradicijske skladbe – tradicijska zborna glazba zauzima manje od četvrtine ukupnog broja zbornih skladbi (23% tradicijske skladbe, 77% umjetničke skladbe). Kad se analiza podijeli po razredima, u prvom razredu tradicijska glazba čini 18% (3 skladbe), a umjetnička 82% (14 skladbi). U drugom razredu tradicijska glazba čini 35% (7 skladbi), a umjetnička 65% (13 skladbi). U trećem razredu tradicijska glazba čini 16% (3 skladbi), a umjetnička 84% (16 skladbi).

Nadalje, ako se skladbe analiziraju prema izvođačkom sastavu, vidljivo je kako apsolutno prevladavaju vokalno-instrumentalne skladbe, dok je vokalnih, a *capella* skladbi samo šestina ukupnog broja zborskih skladbi predviđenih za slušanje (85% vokalno-instrumentalne skladbe, 15% vokalne skladbe). Analizom na razini pojedinog razreda primjećuje se kako u prvom razredu 78% skladbi čini vokalno-instrumentalna glazba (14 skladbi), dok je 22% namijenjeno vokalnoj glazbi (4 skladbe). U drugom razredu, vokalno-instrumentalnu glazbu čini 77% (17 skladbi), a vokalnu 23% (5 skladbi). U trećem razredu nema vokalnih skladbi te, slijedom toga, vokalno-instrumentalna glazba čini 100% (20 skladbi).

Što se tiče vrste zbora koji izvodi određenu skladbu, rezultati analize su pokazali kako u prvom i trećem razredu prevladavaju skladbe koje izvode dječji zborovi (u prvom razredu gotovo polovicu svih zborskih skladbi predviđenih za slušanje izvode dječji zborovi – 8 skladbi koje izvodi dječji zbor, 1 skladba koju izvodi muški zbor, 5 skladbi koje izvodi mješoviti zbor, 3 skladbi izvodi zbor uz soliste). Može se zaključiti da dječji zborovi prevladavaju iz razloga što sam razred čini jedan dječji zbor te se na taj način učenicima skladbe mogu još više približiti. Zanimljiva je i činjenica kako u prvom razredu nema niti jedna skladba isključivo ženskog zbora. U drugom razredu primjećuje se podjednaka zastupljenost svih vrsta zborskih izvođača (po 5 skladbi izvodi mješoviti zbor i zbor uz soliste, po 4 skladbe izvode muški, odnosno ženski zbor, a 3 skladbe izvodi dječji zbor). Zanimljiva je pojava skladbi koje izvode solisti uz pratnju zbora, čija je zastupljenost u najveća drugom razredu (zajedno sa skladbama koje izvode mješoviti zborovi). Također, u drugom se razredu uočava najviše skladbi isključivo muških, odnosno ženskih zborova u odnosu na ostale razrede. U trećem se razredu ponovno pojavljuje neujednačenost u broju skladbi s obzirom na vrstu zborskih izvođača – po 6 skladbi izvode dječji, odnosno mješoviti zbor, 3 skladbe izvodi muški zbor, dok po dvije skladbe izvode ženski zbor, odnosno zbor uz soliste.

Analizirajući tekstove skladbi i njihovu prigodnost određenim danima i blagdanima u godini, vidljivo je kako su u sva tri razreda najzastupljenije božićne skladbe (u prvom razredu 4 skladbe, u drugom 8 skladbi, a u trećem 7 skladbi). U nekim udžbenicima se pojavljuju i adventske skladbe (po jedna u svakom razredu), u jednom udžbeniku prvoga razreda pronalazi se jedna uskrсна skladba, dok se u drugom razredu mogu pronaći dvije skladbe tematski vezane uz Valentinovo. Također, skoro

svaki udžbenik od prvoga do trećega razreda sadrži hrvatsku himnu *Lijepa naša domovino*, a jedan je udžbenik trećega razreda uključio i skladbu *Moja domovina*.

5. Metodičko usvajanje zbornih skladbi u prva tri razreda osnovne škole

U ovom će se poglavlju metodički analizirati svaka zadana zborna skladba, i to prema parametrima koji se koriste za analizu slušane skladbe na satu Glazbene kulture: ugođaj, tempo, dinamika, izvođački sastav i glazbeni oblik (u trećem razredu).

Tablica 6. Analiza zbornih skladbi za prvi razred

SKLADBA	UGOĐAJ	TEMPO	DINAMIKA	IZVOĐAČKI SASTAV
Abeceda	veseo	brz	glasno	dječji zbor
Bibbidi-bobbidi-boo	radostan, razigran	brz	srednje glasno, glasno	solist, mješoviti zbor, orkestar
Bubnjar	razigran	brz	glasno	dječji zbor, glasovir, bubanj
Čemu služe roditelji	miran	spor	srednje glasno	solist, dječji zbor, orkestar
Eci peci pec	šmiren	umjeren	glasno	dječji zbor, glasovir
En ten tini	veseo, razigran	brz	glasno	dječji zbor, glasovir
Kiša	mističan	neodređen	tiho, srednje glasno, glasno	mješoviti zbor
Lijepa naša domovino	svečan, ozbiljan	umjeren	glasno	mješoviti zbor, orkestar (<i>Glazbeni krug 1</i>) mješoviti zbor (<i>Razigrani zvuci 1</i>)
Narodi nam se	svečan, veličanstven	brz	glasno	mješoviti zbor, orgulje
Osjećaš li ljubav tu (Can You Feel the Love Tonight)	nježan, miran, osjećajan	spor	glasno	dječji zbor, solist
Sretan Uskrs	radostan	brz	glasno	dječji zbor
Tajni jezik	šaljiv	brz	glasno	dječji zbor, solist, klavir

Tiha noć	smiren, osjećajan	spor	srednje glasno, glasno	dječji zbor
Veselje ti navješćujem	veličanstven, uzvišen	brz	glasno	mješoviti zbor, orgulje
Zlatnih krila	miran, uzvišen	brz	srednje glasno	mješoviti zbor, glasovir
Zvončići	veseo	brz	glasno	dječji zbor
Životinjski kontrapunkt	šaljiv, veseo. razigran	brz	glasno, srednje glasno	muški pjevački sastav

Tablica 7. Analiza zbornih skladbi za drugi razred

SKLADBA	UGOĐAJ	TEMPO	DINAMIKA	IZVOĐAČKI SASTAV
Africa (ulomak)	mističan	neodređen	tiho, srednje glasno, glasno	mješoviti zbor
Dobar večer, mi kucamo	veseo, poletan	umjeren	srednje glasno	ženska klapa
Gdje je onaj cvijetak žuti	tužan	spor	srednje glasno	dječji zbor, glasovir
Jednom davno u gradu kralja Davida	svečan, uzvišen	umjeren	srednje glasno, glasno	solist, dječji i muški zbor, orgulje
Lepe ti je, lepe ti je Zagorje zelene	radostan, šaljiv	brz	glasno	ženski zbor, tamburaški orkestar
Lijepa naša domovino	svečan, ozbiljan	umjeren	glasno	mješoviti zbor
Mali travanjski pljusak (iz filma <i>Bambi</i>)	razigran	brz	srednje glasno, glasno	mješoviti zbor, orkestar
Mjesec svibanj je	veseo, razigran	brz	glasno, srednje glasno	muški zbor, flauta, bubanj
Narodi nam se	veličanstven, uzvišen	umjeren	srednje glasno, glasno	mješoviti zbor, orgulje
Neobična priča	veseo	brz	glasno	dječji zbor, solisti
Oh, Happy Day	radostan	umjeren	srednje glasno, glasno	solist, mješoviti zbor, orkestar
Pristupite vjerni	uzvišen, radostan	brz	srednje glasno, glasno	1.verzija: dječački zbor, orgulje

				2.verzija: muška klapa
Radujte se narodi	veličanstven, uzvišen	brz	srednje glasno, glasno	mješoviti zbor, orgulje
Svim na zemlji, mir veselje	veličanstven, uzvišen	bez	glasno, srednje glasno	mješoviti zbor, orgulje (<i>Razigrani zvuci 2</i>) muška klapa (<i>Glazbeni krug 2</i>)
Tararajčica	odlučan	brz	glasno	ženska vokalna skupina
To je taj dan	miran, nježan	umjeren	glasno	dječjački i muški zbor, orgulje
Uspavanka	miran, nježan	spor	tiho, srednje glasno	dječji zbor, glasovir
Valentinovo	veseo	brz	glasno	dječji zbor, solisti
Visom leteć	svečan, uzvišen	umjeren	srednje glasno	ženski zbor, orgulje
Zeleni Juraj	veseo	brz	glasno	dječji zbor, orkestar, frula

Tablica 8. Analiza zbornih skladbi za treći razred.

SKLADBA	UGOĐAJ	TEMPO	DINAMIKA	IZVOĐAČKI SASTAV	GLAZBENI OBLIK
Čežnja za proljećem	veseo, vedar	brz	srednje glasno, glasno	dječji zbor, glasovir	dvodijelna pjesma
Gdje je onaj cvijetak žuti	tužan, sjetan	spor	srednje glasno	dječji zbor, glasovir	dvodijelna pjesma
Isus mi je svagda radost	svečan, uzvišen	umjeren	srednje glasno, glasno	mješoviti zbor, orkestar	dvodijelna pjesma
Kriči, kriči tiček	veseo	brz	glasno	ženski zbor, muški zbor, tamburaški orkestar	dvodijelna pjesma i strofna pjesma
Lijepa naša domovino	svečan, ozbiljan	umjeren	glasno	mješoviti zbor, orkestar	dvodijelna pjesma
Oda radosti	svečan, ozbiljan	brz	glasno	mješoviti zbor, orkestar	dvodijelna pjesma
Magarac i kukavica	veseo, razigran	brz	glasno	dječji zbor, glasovir	strofna pjesma

Moj daleki prijatelju	miran, osjećajan	spor	glasno	solisti, dječji zbor	dvodijelna pjesma
Moja diridika	šaljiv, razigran, veseo	brz	glasno	mješoviti zbor, tamburaški orkestar	dvodijelna pjesma
Moja domovina	ozbiljan, osjećajan	umjeren	glasno	mješoviti zbor, solisti	dvodijelna pjesma
Naranča	odlučan	brz	glasno	ženski zbor	dvodijelna pjesma
Padaj s neba	blag, uzvišen	umjeren	glasno	ženski zbor, orgulje	dvodijelna pjesma
Radost svijetu	veličanstven, uzvišen	brz	glasno	muški glas, djevojački zbor, orkestar	dvodijelna pjesma
Serbus Zagreb	veseo	brz	srednje glasno	muški kvartet, tamburaški orkestar	dvodijelna pjesma
U to vrijeme godišta	miran, blag	spor	srednje glasno	dječji zbor, orkestar	dvodijelna pjesma
Veselje ti navješćujem	radostan, uzvišen	brz	glasno	dječji zbor, orkestar	dvodijelna pjesma
Zbor lovaca	radostan, veseo	brz	glasno	muški zbor, orkestar	trodijelna pjesma
Zbor zvončića	nježan	brz	tiho	muški zbor, orkestar	dvodijelna pjesma
Zvončići	veseo	brz	glasno	dječji zbor	dvodijelna pjesma

6. Zaključak

„Samo se slušanjem, a ne vlastitim muziciranjem, može upoznati velika glazba, samo se slušanjem može razviti glazbeni ukus i kritičan odnos prema glazbi, osobito onoj koju posreduju masovni mediji. Samo se slušanjem, a ne vlastitim muziciranjem, može razvijati auditivna sposobnost, zapostavljena danas pretežitom orijentacijom na vizualno u „optičkom vijeku“ u kome živimo.“

Rojko (2012, str. 71)

Zborska je glazba namijenjena izvođenju zborova ili manjih vokalnih sastava. Vrsta zbora ovisi o sastavu pjevača, a to mogu biti: mješoviti zbor, dječji zbor, muški zbor ili ženski zbor. Upoznavanjem zbornih skladbi u nastavi Glazbene kulture, učenici se susreću s posebnim izvođačkim sastavom – skupinom ljudi, pjevača koji svojim glasom (s instrumentalnom pratnjom ili bez nje) stvaraju glazbu, stvaraju umjetnost. Također, susreću se s klasičnom glazbom s kojom se vjerojatno ne bi susreli izvan učionice. No, susreću se i s modernom glazbom napisanom ili prilagođenom zbornom pjevanju što im može pružiti novi pogled na glazbu uopće.

Prema Požgaju (1988), slušanje glazbe je aktivni psihički proces koji obuhvaća emocionalni doživljaj i misaonu aktivnost slušatelja. U nastavi Glazbene kulture, slušanje je nadasve važno i gotovo nezamjenjivo, jer estetski odgaja učenika te mu izgrađuje kriterije za objektivno vrednovanje glazbe (Dobrota, 2012). Rojko (2012) pak, tvrdi da je stvaralačko otkrivanje glazbenog svijeta moguće jedino slušanjem i analiziranjem glazbenih djela, a da stvaralački otkrivati svijet može jedino onaj čovjek koji zna misliti. Slušne analize glazbenih djela moraju i smiju ići samo do razine onih detalja koje učenik sam može doživjeti sluhom.

Analizom udžbenika Glazbene kulture od prvog do trećeg razreda se može zaključiti kako je zastupljena jedna trećina zbornih skladbi u odnosu na ukupan broj skladbi predviđenih za slušanje. Glazbena razdoblja u kojem su skladbe nastale su vrlo nejednako zastupljena – tako je glazba romantizma i 20. stoljeća najzastupljenija kroz sva tri razreda, dok se glazba srednjega vijeka i renesanse pronalazi u tragovima. Prema vrsti skladbe, umjetničke skladbe prevladavaju u odnosu na tradicijske. Također, ako se skladbe analiziraju prema izvođačkom sastavu, vidljivo je kako

apsolutno prevladavaju vokalno-instrumentalne skladbe u odnosu na vokalnu, *a capella* glazbu. Analiza zborskih izvođača pokazala je da su u prvom i trećem razredu najzastupljenije skladbe koje izvode dječji zborovi, dok su u drugom razredu podjednako zastupljene sve vrste zborskih izvođača. Od prigodnih skladbi, najzastupljenije su božićne skladbe, iako se u nekim udžbenicima pojavljuju i adventske skladbe, jedna uskrsna te dvije skladbe predviđene za Valentinovo. Zanimljivo je da gotovo svaki analizirani udžbenik sadrži hrvatsku himnu.

Kroz analiziranje glazbenih sastavnica skladbe, učenik stječe sposobnost prepoznavanja skladbe, njezinog ugođaja, tempa, dinamike, izvođačkog sastava i glazbenog oblika te samim time razvija i svoje kognitivne sposobnosti. No, što je još važnije, razvija empatiju i vlastite emocije, a možda u budućnosti i zapjeva u nekom zboru.

7. Literatura

- Ambroš-Kiš, R., Janković, A., Mamić, Ž. (2019). *Glazbeni krug 1*. Zagreb: Profil Klett.
- Andreis, J. (1975). *Povijest glazbe*. Zagreb: Liber.
- Atanasov Piljek, D. (2019). *Moja glazba 1*. Zagreb: Alfa.
- Atanasov Piljek, D. (2014). *Moja glazba 2*. Zagreb: Alfa.
- Atanasov Piljek, D. (2014). *Moja glazba 3*. Zagreb: Alfa.
- Blašković, J. i Kuliš, A. (2017). Reakcije djece na aktivno slušanje glazbe kroz pokret, likovnost i verbalnost. *Croatian Journal of Education*, 19(Sp.Ed.3), 273-292. <https://doi.org/10.15516/cje.v19i0.2726> (03.09.2020.)
- Campbell, P. (2005). Deep Listening to the Musical World. *Music Educators Journal*, 92(1), 30-36. Dostupno na: <http://www.jstor.org/stable/3400224> (22.08.2020.)
- Dobrota, S. (2012). *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju*. Split: Filozofski fakultet u Splitu.
- Hrvatska enciklopedija*. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr> (18.08.2020.)
- Hrvatski jezični portal*. Dostupno na: <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (03.09.2020.)
- Jandrašek, V., Ivaci, J. (2019). *Razigrani zvuci 1*. Zagreb: Školska knjiga.
- Jandrašek, V., Ivaci, J. (2017). *Razigrani zvuci 2*. Zagreb: Školska knjiga.
- Jandrašek, V., Ivaci, J. (2019). *Razigrani zvuci 3*. Zagreb: Školska knjiga.
- Janković, A., Mamić, Ž., Ambroš-Kiš, R. (2014). *Glazbeni krug 3*. Zagreb: Profil.
- Mamić, Ž., Janković, A., Ambroš-Kiš, R. (2014). *Glazbeni krug 2*. Zagreb: Profil.

- Manasteriotti, V. (1987). *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga.
- McAnally, E. (2007). Meaningful Listening for Middle and High School Students. *Teaching Music*, 15(1), 22-26. Dostupno na: http://msc.ntsh.ntpc.edu.tw/e-news/%E6%96%87%E4%BB%B6/e.news9708/Meaningful_Listening_for_Middle_and_High_School_Students.pdf (22.08.2020.)
- Michels, U. (2006). *Atlas glazbe*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006). Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Dostupno na: https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelji/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf (20.05.2020.)
- Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj*. Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html (20.05.2020.)
- Požgaj, J. (1988). *Metodika nastave Glazbene kulture u osnovnoj školi*. Zagreb: Školska knjiga
- Proleksis enciklopedija*. Dostupno na: <https://proleksis.lzmk.hr/50958/> (09.09.2020.)
- Radočaj-Jerković, A. (2017). *Zborsko pjevanje u odgoju i obrazovanju*. Osijek: Umjetnička akademija u Osijeku
- Rojko, P. (2012). *Metodika nastave glazbe: teorijsko-tematski aspekti (Glazbena nastava u općeobrazovnoj školi)*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera. Pedagoški fakultet. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/566005> (18.08.2020.)
- Sims, W. L. (1990). Sound Approaches to Elementary Music Listening. *Music Educators Journal*, 77(4), 38–42. Dostupno na: <https://journals.sagepub.com/doi/10.2307/3397880> (22.08.2020.)

- Šulentić Begić, J. (2010). Slušanje glazbe u osnovnoškolskoj nastavi. *Modern Methodological Aspects / Korszerű módszertani kihívások / Suvremeni metodički izazovi / Bene, A. - Subotica : Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar*, 2010, 429-441. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/475708> (18.08.2020.)
- Težak, S. (1996). *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1*. Zagreb: Školska knjiga.
- Woody, R. H. (2004). Reality-Based Music Listening in the Classroom: Considering Students' Natural Responses to Music. *General Music Today*, 17(2), 32–39. Dostupno na: <https://doi.org/10.1177/10483713040170020106> (22.08.2020.)
- Župančić, D. (2007). Zborni pjevanje. *Sveta Cecilija*, 77(1/2), str. 35-36. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/215325> (18.08.2020.)

Popis tablica

Tablica 1. Popis zborskih skladbi predviđenih za slušanje u udžbenicima Glazbene kulture od prvog do trećeg razreda.....	25
Tablica 2. Zastupljenost zborskih skladbi predviđenih za slušanje u udžbenicima Glazbene kulture od prvog do trećeg razreda.....	28
Tablica 3. Broj zborskih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na vrstu skladbe kroz sva tri razreda.....	30
Tablica 4. Broj zborskih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na izvođački sastav kroz sva tri razreda.....	31
Tablica 5. Zborske skladbe predviđene za slušanje s obzirom na prigodnost teksta.....	34
Tablica 6. Analiza zborskih skladbi za prvi razred.....	39
Tablica 7. Analiza zborskih skladbi za drugi razred.....	40
Tablica 8. Analiza zborskih skladbi za treći razred.....	41

Popis grafikona

Grafikon 1. Broj zborskih skladbi predviđenih za slušanje u udžbenicima Glazbene kulture od prvog do trećeg razreda.....	27
Grafikon 2. Broj zborskih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na glazbeno razdoblje u kojem su skladane.....	29
Grafikon 3. Ukupan broj zborskih skladbi predviđenih za slušanje kroz prva tri razreda s obzirom na vrstu skladbe.....	30
Grafikon 4. Ukupan broj zborskih skladbi predviđenih za slušanje kroz prva tri razreda s obzirom na izvođački sastav.....	32
Grafikon 5. Broj zborskih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na vrstu zborskih izvođača	33
Grafikon 6. Broj zborskih skladbi predviđenih za slušanje s obzirom na prigodnost teksta.....	35

Popis slika

Slika 1 Zbor Učiteljskog fakulteta odsjeka u Petrinji <i>Magistri Petriensis</i>	18
Slika 2 Dječji zbor <i>Crescendo</i> iz Siska.	18
Slika 3 <i>Akademski muški zbor FER-a</i>	19
Slika 4 Ženski zbor <i>Vox feminae</i> iz Bjelovara.	19
Slika 5 Djevojački zbor <i>Mozartine</i> iz Zagreba.	20
Slika 6 Dječjački zbor <i>Bečki dječaci</i>	20

Izjava o samostalnoj izradi rada

IZJAVA

Vlastoručnim potpisom izjavljujem da sam ja, Katarina Ahel, kandidatkinja za magistru primarnog obrazovanja, samostalno napisala ovaj diplomski rad pod naslovom „*Zastupljenost i analiza zborske glazbe u prva tri razreda osnovne škole u području slušanja*“. On je rezultat isključivo mog vlastitog rada, temelji se na mom istraživanju i oslanja se na navedenu literaturu. Niti jedan dio diplomskog rada nije prepisan iz necitiranog rada i ne krši ničija autorska prava.
